

Analiza privind gradul de dezvoltare a Regiunii Centru pe baza profilurilor socioeconomice ale județelor componente ale Regiunii

Context și necesitate

Una dintre activitățile desfășurate de ADR Centru în conformitate cu atribuțiile conferite prin Legea 315/2004 este elaborarea Planului de Dezvoltare Regională și a documentelor strategice pentru diferite sectoare la nivel regional. Fundamentarea documentelor de planificare se sprijină pe o serie de studii și analize la nivelul Regiunii Centru, până în prezent fiind realizate peste 20 astfel de studii.

Acoperind cele 3 componente majore ale Regiunii Centru, teritoriul, populația și economia, analizele elaborate la nivelul Regiunii Centru au abordat o serie de teme de interes major în planificarea și dezvoltarea regională, acestea fiind: disparități intraregionale, dezvoltare urbană, infrastructura de transport și conectivitatea regională, demografie și disparități geodemografice, dezvoltarea turismului, agricultura și dezvoltarea rurală, nivelul de dezvoltare socială și educațională, comunitățile defavorizate (romi), impactul schimbărilor climatice asupra comunităților din regiune, inclusiv cele cauzate de emisiile de gaze cu efect de seră, potențialul de dezvoltare socio-economică durabilă a Văii Râului Mureș, analiza potențialului energetic eolian, competitivitate regională, Produsul Intern Brut, exporturi regionale, forța de muncă și nevoile de dezvoltare ale sistemului de formare profesională, competențe digitale în administrație și economie, șomaj.

Primele profiluri socioeconomice la nivel județean au fost elaborate în anul 2011 având ca structură: prezentarea generală a județului, infrastructura de transport, populația și demografia, economia, piața forței de muncă, infrastructura socială și de educație, rețele și instituții de sprijin pentru afaceri, finanțarea mediului economic.

Un deceniu mai târziu, în 2022, a fost reluată actualizarea informațiilor și a datelor statistice, pe aceeași structură privind demografia, economia și forța de muncă, iar în ce privește infrastructura s-a adăugat și cea de sănătate. Având în vedere relevanța acestor publicații, s-a considerat oportună actualizarea profilurilor județene o dată la 2 ani. Astfel, în 2024 au fost actualizate profilurile județene fiind adăugat un scurt capitol referitor la infrastructura de utilități publice. În plus, fiecare profil de județ cuprinde și 6 hărți ce oferă o vizualizare cartografică cu privire la infrastructura de transport și accesibilitatea rutieră, accesul UAT-urilor urbane și rurale la infrastructura de utilități publice în 2022 și evoluția demografică.

Aspecte relevante și date statistice cheie cu privire la dezvoltarea județelor Regiunii Centru

Județul Alba

Situat pe traseul culoarului IV de transport pan-european, județul Alba are cea mai bună conectivitate la rețeaua TENT din Regiunea Centru, având în același timp și cele mai lungi sectoare de autostradă care însumează 102 km (A1 și A10 care asigură legătura dintre Autostrada A1 și Autostrada A3, pe traseul Sebeș – Turda). În 2022 erau modernizate la nivelul județului 99,8% din drumurile naționale și 80,6% din drumurile județene.

În ce privește accesul la infrastructura de utilități publice, se observă faptul că județul Alba avea, în 2022, cel mai mare grad de acoperire la nivel de UAT cu rețea de distribuție a apei din regiune: 94%. Este nevoie în continuare de investiții în infrastructura tehnico-edilitară întrucât doar aproximativ jumătate din UAT-uri aveau în 2022 au rețea de canalizare publică și rețea de alimentare cu gaze naturale.

Evoluția demografică în ultimele 3 decenii plasează județul Alba printre județele din țară cu cele mai severe ritmuri de declin demografic din țară (-23,2%, în 2023 față de 1990, -17,7%, în 2023 față de 2000), fiind necesare proiecte și soluții sustenabile privind contracararea efectelor declinului demografic. Ca aspect pozitiv, se remarcă faptul că județul Alba ocupa locul 2 la nivel regional privind cel mai mic raport de dependență demografică: 56,4% în 2022 și același loc în ce privește cea mai mică rată de dependență economică a populației: 1182‰. De asemenea, rata de activitate și de ocupare a populației din grupa de vârstă 20-64 ani era în 2022 de 82,4% respectiv 79,3%, valoare peste cea înregistrată la nivel regional, național și european. În anul 2022, structura pe principalele sectoare de activitate a populației ocupate civilă era următoarea: 11,5% în agricultură, 35% în industrie, 6,9% în construcții, 46,7% în servicii.

Dezvoltarea economică a județului Alba este evidențiată prin valorile indicatorilor macroeconomici. Produsul intern brut era de 19,8 miliarde lei prețuri curente în 2021, structura acestuia fiind: servicii 49,8%, industrie 35,4%, construcții 5,7%, agricultură 9,1%. PIB /locuitor a fost de 23 600 euro PCS în 2021 (valoare apropiată de cea la nivel național, 24.000 euro PCS), ajungând la 72% din media europeană. Județul Alba ocupa a 12-a poziție la nivel național în ce privește soldul investițiilor străine directe (ISD) la finalul anului 2022 (peste 1,3 miliarde euro). La nivel regional județul Alba ocupa locul al 2-lea privind productivitatea muncii (605,3 mii lei), nivelurile cele mai ridicate ale productivității muncii în anul 2022 înregistrându-se în domeniul comerțului și în industria prelucrătoare. Menționăm, de asemenea, faptul că județul Alba ocupa prima poziție la nivel regional la indicatori precum: investițiile nete realizate de firmele locale și investițiile nete la 1000 lei cifră de afaceri (3598 milioane lei respectiv 87,1 lei în 2022).

Județul Brașov

Județul Brașov are cea mai mare rată de urbanizare și cea mai mare densitate a populației din regiune (68,2% respectiv 103,1 loc/km² în 2023). Deși înregistrează un declin demografic, acesta este mai slab decât în alte județe Brașovul ocupând a doua poziție la nivel regional privind cel mai mic procent de pierdere demografică în ultimele două decenii, (-12,2%, după județul Sibiu).

Județul Brașov este bine relaționat în teritoriu și asigură o bună conectivitate rutieră și feroviară, iar începând cu 2023 și aeriană. În 2022 erau modernizate 95,6% din drumurile naționale și 82,2% din drumurile județene. Județul Brașov ocupă locul al 2-lea la nivel regional privind ponderea străzilor orașenești modernizate (82% în 2022) și gradul de acoperire a UAT-urilor cu rețea de apă potabilă (93% în 2022).

În ce privește economia, valorile principalilor indicatori macroeconomici plasează județul Brașov pe prima poziție la nivel regional. Astfel, în 2021, produsul intern brut realizat a totalizat 38,9 miliarde lei prețuri curente, structura acestuia fiind: servicii 63%, industrie 26,9%, construcții 7,4%, agricultura 2,7%. De asemenea, PIB /locuitor a fost de 27 200 euro PCS în 2021 (valoare peste cea la nivel național, 23 900 euro PCS), ajungând la 83% din media europeană. Județul Brașov ocupa în 2022 a 6-a poziție la nivel național în ce privește soldul investițiilor străine directe (ISD), cu o valoare de peste 2,8 miliarde de euro. În ce privește indicatorii financiari ai firmelor, județul Brașov ocupa prima poziție la nivel regional la cifra totală de afaceri realizate de firmele locale (84398 mil. lei în 2022) și locul al 2-lea la investiții nete (3370 mil. lei).

Potențialul turistic natural și antropic, diversitatea formelor de turism și infrastructura de cazare turistică sunt factori esențiali care plasează județul Brașov pe locul 1 la nivel regional privind atractivitatea turistică, în 2023 fiind cazați peste 1,5 milioane de turiști.

Aceste aspecte se reflectă și în valorile indicatorilor privind forța de muncă. Județul Brașov avea în 2022 cea mai mică rată a șomajului din regiunea, aceasta fiind de doar 2,2%. De asemenea, județul Brașov ocupa a doua poziție la nivel regional după Sibiu, privind rata de activitate și de ocupare a populației din grupa de vârstă 20-64 ani, aceasta fiind de 82,5% respectiv 80,7% în 2022, valoare peste cea înregistrată la nivel regional, național și european.

Dezvoltarea sectorului cercetare - dezvoltare - inovare este unul dintre factorii importanți în creșterea competitivității, județul Brașov având cea mai extinsă și diversificată infrastructură de cercetare din Regiunea Centru. În municipiul Brașov au sediul două instituții de învățământ superior cu tradiție, structurile universitare însumând 22 facultăți (20 în proprietate publică și 2 în proprietate privată), fiind înscriși peste 22 mii de studenți în 2022.

Județul Covasna

Cu toate că are cea mai mică masă demografică și cea mai mică suprafață dintre județele Regiunii Centru, județul Covasna ocupă poziții de frunte în domenii precum: infrastructura de utilități publice, turismul balnear, agricultura.

Deși se observă un declin demografic, scăderea procentuală a populației în cazul acestui județ a fost cea mai redusă din Regiunea Centru, dacă este luată în considerare perioada ultimelor trei decenii (-16%). De asemenea, județul Covasna ocupa locul 1 la nivel regional privind cel mai mic raport de dependență demografică (56,0% în 2022) și locul al 2-lea la nivel regional privind cea mai mică rată a îmbătrânirii demografice (1104,9‰ în 2022).

În ce privește accesul la infrastructura de utilități publice, județul Covasna ocupa locul al 2-lea la nivel regional privind gradul de acoperire a UAT-urilor cu rețea de canalizare publică (73% în 2022). De asemenea, se remarcă în județul Covasna un procent ridicat al UAT-urilor cu rețea de apă potabilă (80% în 2022).

Infrastructura de transport este relativ bine dezvoltată, 76% din drumurile publice sunt modernizate. În 2022 erau modernizate 97,7% din drumurile naționale (peste valoarea națională), 87,6% din drumurile județene și aproape jumătate din drumurile comunale.

În ce privește economia și forța de muncă menționăm câțiva indicatori. Structura pe principalele sectoare de activitate a populației ocupate civilă în 2022 a fost: 11,9% în agricultură, 30,6% în industrie, 6,5% în construcții, 51,0% în servicii. Produsul intern brut însuma 9 miliarde de lei prețuri curente în 2021, structura acestuia fiind: servicii 57%, industrie 27,2%, construcții 6,2%, agricultura 9,6%. În anul 2021, PIB /locuitor a atins 17.280 euro la standardul parității de cumpărare (valoare sub cea a indicatorului la nivel național), ajungând la 53% din media europeană. Sectoarele comerțului, industriei extractive și industriei prelucrătoare au fost cele care au înregistrat cele mai ridicate niveluri de productivitate a muncii în anul 2022.

Județul Harghita

Fiind printre județele cu cea mai mare pondere a reliefului montan, județul Harghita se remarcă prin potențialul său în domenii precum turismul balnear și ecoturismul, exploatarea și prelucrarea lemnului, industria alimentară și a băuturilor.

În ce privește accesul la infrastructura de utilități publice, județul Harghita ocupa primul loc la nivel regional privind gradul de acoperire a UAT-urilor cu rețea de canalizare publică (76% în 2022). De asemenea, gradul de acces a UAT-urilor la rețeaua de alimentare cu apă potabilă este ridicat la nivelul județului Harghita (90%).

Declinul demografic este un fenomen ce afectează întreaga regiune și țară, însă, în perspectivă, județul Harghita are cea mai redusă pierdere demografică prognozată la orizontul anului 2060 (-3,0%).

În ce privește economia și forța de muncă menționăm câțiva indicatori. Structura pe principalele sectoare de activitate a populației ocupate civilă în 2022 era: 12,6% în agricultură, 28,4% în industrie, 7,9% în construcții, 51,1% în servicii. Produsul intern brut a fost de 13,25 miliarde de lei prețuri curente în 2021, structura acestuia fiind : servicii 60,3%, industrie 27,4%, construcții 6,3%, agricultura 6%. PIB /locuitor a fost de 17.230 euro la standardul puterii de cumpărare, în anul 2021 (valoare sub cea a indicatorului la nivel național), ajungând la 53% din media europeană. În domeniul mediului antreprenorial, județul Harghita ocupa poziția a 2-a la nivel regional privind investiții nete la 1000 lei cifră de afaceri (78 lei în 2022). În plus, am înmă că nivelurile cele mai ridicate ale productivității muncii în anul 2022, s-au înregistrat în domeniul comerțului, industriei extractive și în sectorul energiei și apei.

Județul Mureș

Județul Mureș se remarcă prin câteva puncte forte atât în ce privește teritoriul și economia cât și populația. Județul Mureș avea a doua cea mai mare densitate a populației din regiune, după Brașov (77,3 loc/km² în 2023). Deși declinul demografic este un fenomen evident atât la nivel regional cât și național, județul Mureș ocupă locul 2 la nivel regional atât în ce privește cel mai mic procent de pierdere demografică în ultimele 3 decenii (-16,4%) cât și cea mai mică diminuare demografică prognozată la orizontul anului 2060 (-3,4%).

În ce privește echiparea teritoriului amintim câteva informații statistice relevante. În 2022, erau modernizate drumurile naționale în totalitate, iar autostrada dată în folosință are o lungime de 37 km. Ponderea străzilor orășenești modernizate în 2022 era de 81,3%. Având resurse naturale bogate în zăcămintele de gaz metan, județul Mureș ocupa primul loc la nivel regional privind gradul de acoperire a UAT-urilor cu rețea de alimentare cu gaze naturale (80% în 2022). De asemenea, 79% din UAT-uri aveau rețea de apă potabilă și peste jumătate aveau rețea de canalizare publică.

În ce privește economia și forța de muncă menționăm câțiva indicatori relevanți. Structura pe principalele sectoare de activitate a populației ocupate civilă în 2022 era: 11,6% în agricultură, 27,5% în industrie, 7,6% în construcții, 53,3% în servicii. Rata șomajului în județul Mureș a fost în 2023 de 2,9%. Produsul intern brut a fost de 27,8 miliarde de lei prețuri curente în 2021, structura acestuia fiind: servicii 61,5%, industrie 26,1%, construcții 6,0 %, agricultura 6,4 %. PIB /locuitor a atins 20.400 euro PCS în 2021 (valoare sub cea a indicatorului la nivel național), ajungând la 62% din media europeană. Județul Mureș ocupa a 7-a poziție la nivel național în ce privește soldul investițiilor străine directe (ISD) la finalul anului 2022 (peste 2,15 miliarde de euro).

Accesul la sistemul de educație universitară este un factor important în dezvoltarea economică și a capitalului uman, în Târgu Mureș având sediul 3 universități la care se adaugă extensii ale unor universități din Cluj Napoca. În 2022 structurile universitare din județul Mureș însumau de 17 facultăți, fiind înscriși peste 13 mii de studenți.

Județul Sibiu

Județul Sibiu este bine relaționat în teritoriu și asigură o bună conectivitate rutieră, feroviară și aeriană. În 2022 erau modernizate drumurile naționale în totalitate, precum și 76,4% din drumurile județene și aproape jumătate din drumurile comunale. Autostrada dată în folosință are o lungime totală de 68 km, ocupând locul al 2-lea după județul Alba. Județul Sibiu ocupă locul 1 la nivel regional privind ponderea străzilor orășenești modernizate (90%). În ce

privește accesul la infrastructura de utilități publice, județul Sibiu ocupa locul 2 la nivel regional privind gradul de acoperire a UAT-urilor cu rețea de alimentare cu gaze naturale (77% în 2022).

Județul Sibiu are o rată de urbanizare de 63,2%, fiind poziționat pe locul al 2-lea la nivel regional, după Brașov. Din punct de vedere al unor evoluții demografice și ale forței de muncă, județul Sibiu ocupă prima poziție la nivel regional la o serie de indicatori relevanți. Astfel, la nivel regional, județul Sibiu are cel mai mic procent de pierdere demografică în ultimele 3 decenii (-11,8%), cea mai mică rată a îmbătrânirii demografice (1101.7‰ în 2022), cea mai mică rată de dependență economică a populației (1102‰ în 2022), cea mai mare rata de activitate și ocupare a populației de 20-64 ani (84,1% respective 82,2% în 2022). Rata șomajului a fost în județul Sibiu de 2,3% în 2022, a doua cea mai scăzută rată din Regiune, după Brașov.

În ce privește economia, județul Sibiu ocupă locul al 2-lea la nivel regional privind PIB /locuitor care a fost de 24.700 euro PCS în 2021 (valoare peste cea a indicatorului la nivel național), ajungând la 75% din media europeană. Amintim că produsul intern brut a fost de 25,36 miliarde de lei prețuri curente în 2021, structura acestuia fiind: servicii 57,9%, industrie 32,3%, construcții 6,5 %, agricultura 3,4 %. Județul Sibiu ocupa a 8-a poziție la nivel național în ce privește soldul investițiilor străine directe (ISD) la finalul anului 2022 (peste 2 miliarde de euro). Județul Sibiu este foarte atractiv din punct de vedere turistic, în ultimele două decenii și jumătate fluxul turistic înregistrând un trend ascendent, numărul turiștilor depășind 500 mii în anul 2023.

Accesul la sistemul de educație universitară este un factor important în dezvoltarea economică și a capitalului uman, în județul Sibiu având sediul două instituții de învățământ superior, structurile universitare însumând 10 facultăți (toate în proprietate publică), în 2022 fiind înscriși peste 15 mii de studenți (locul 2 la nivel regional după județul Brașov)

Concluzii: evoluție generală pozitivă, ritmuri diferite de dezvoltare la nivel județean

Comparând actuala ediție a **Profilurilor județene** cu anterioarele 2 ediții, se observă cu ușurință progresele înregistrate în perioada 2010-2022 în dezvoltarea socioeconomică a Regiunii Centru, în ansamblul său și a fiecărui județ, în parte, însă ritmul de dezvoltare diferă semnificativ de la un județ la altul. Evoluția indicatorilor statistici economici și din sfera socială incluși în **Profiluri** reflectă cu fidelitate amploarea progreselor, dar și discrepanțele care încă se înregistrează între județele Regiunii.

Economia Regiunii Centru a crescut într-un ritm rapid, reușind să reducă decalajul față de media europeană. Astfel, *raportul între valoarea regională a indicatorului P.I.B./ locuitor la paritatea de cumpărare standard și media UE* a crescut de la 48%, în 2010 la 71%, în anul 2022. În același timp, la nivelul județelor din Regiunea Centru, *indicele de disparitate al P.I.B./locuitor în raport cu media națională*, înregistrat în anul 2021 variază între 72% (județul cu cel mai mic PIB/locuitor) și 114% (județul cu cel mai mare PIB/locuitor).

Accesul facil la piața europeană a permis creșterea volumului și valorii schimburilor comerciale externe. Exporturile regionale au crescut de 2,7 ori între 2010 și 2023, cel mai rapid ritmuri înregistrându-se în județele Alba (4,8 ori), Brașov (2,8 ori), în aceste două județe înregistrându-se cele mai mari valori ale exporturilor/locuitor.

Investițiile străine directe au contribuit într-o măsură importantă la avansul și modernizarea economică a Regiunii. Soldul ISD la nivelul Regiunii Centru s-a mărit de la 3,9 miliarde euro în anul 2010 la 9,4 miliarde euro la finalul anului 2022. Însă cea mai importantă contribuție la creșterea economică o are capitalul autohton. Numărul companiilor active cu sediul în Regiunea Centru a crescut cu 33% în perioada 2010-2023, dar se remarcă menținerea discrepanțelor considerabile între județe în ce privește valoarea indicatorului *Nr. întreprinderi/ 1000 locuitori* (44,6 în județul Brașov comparativ cu 23,3 în județul Covasna, în anul 2022).

Câștigul salarial mediu net a înregistrat, de asemenea, o creștere semnificativă la nivel regional, valoarea în euro a acestuia mărindu-se de la 295 euro, în anul 2010, la 850 euro, în 2023, cu diferențe notabile între județele regiunii (Sibiul are cel mai mare salariu mediu net, iar în județele Covasna și Harghita se înregistrează cele mai mici salarii).

Secțiunea referitoare la dezvoltarea și modernizarea infrastructurii regionale de transport din **Profiluri** surprinde progresele realizate în cazul celor 3 moduri principale de transport. Lungimea rețelei rutiere modernizate a crescut de la 3575 km, în anul 2010, la 6072 km, în 2023, iar numărul de kilometri de autostradă a crescut în aceeași perioadă de la 0 la 228 km. Infrastructura feroviară regională a fost reabilitată și modernizată pe o lungime de cca 140 km între localitățile Sighișoara și Șibot, iar alți 85 km, între Brașov și Sighișoara, se află în curs de reabilitare și modernizare. În anul 2023, la Ghimbav a fost deschis Aeroportul Internațional Brașov, singurul aeroport nou construit în România în ultimii 35 ani, iar aeroporturile din Sibiu și Târgu Mureș au fost modernizate și capacitatea acestora a fost extinsă. Progrese remarcabile s-au înregistrat în ce privește extinderea și modernizarea rețelelor de apă și canalizare în toate cele 6 județe și în particular în mediul rural al Regiunii Centru. Astfel, numărul UAT-urilor cu acces la rețeaua publică de apă a crescut cu 18% între 2010 și 2022, la nivel regional, iar numărul UAT-urilor cu acces la rețeaua de canalizare s-a mărit, în aceeași perioadă, cu 65%.

Dezvoltarea economică și socială a unui teritoriu depinde de un complex de factori, iar analiza celor mai importanți permite o mai bună înțelegere a evoluției și potențialului de dezvoltare a teritoriului respectiv. Un ritm mai rapid de dezvoltare este asociat cel mai adesea cu existența unor condiții favorizante precum: amplasare și caracteristici fizico-geografice favorabile, rată ridicată de urbanizare, existența unor centre urbane mari, prezența unor universități, intersectarea cu culoarele principale de transport etc. Ritmurile mai scăzute de dezvoltare se asociază cu prezența unor factori precum: relief accidentat, accesibilitate redusă, lipsa unor orașe mari, pondere scăzută a populației urbane, structură economică în care predomină sectoarele cu o valoare adăugată scăzută, infrastructuri de transport și de comunicații slab dezvoltate.

Alături de acești factori imuabili care, fie nu pot fi modificați – cei naturali, fie se pot schimba doar într-un orizont mediu sau lung de timp (ex. structura economică), un rol din ce în ce mai mare în dezvoltarea județelor și a localităților îl joacă factorii care pot genera efecte vizibile într-un interval de câțiva ani. Prin aderarea țării noastre la Uniunea Europeană a fost accelerat procesul de modernizare economică și socială a României, oferind mediului de afaceri și comunităților oportunități suplimentare de dezvoltare prin accesul nerestricționat la o piață unică de 500 milioane de consumatori, precum și prin accesul la fonduri nerambursabile de zeci de miliarde de euro. Programele cu finanțare europeană au permis implementarea în Regiunea Centru, într-o perioadă relativ scurtă, de doar 14-15 ani, a mii de proiecte în domenii foarte diverse precum: dezvoltarea infrastructurii tehnice și de transport, dezvoltarea urbană, sprijinirea mediului local de afaceri, modernizarea agriculturii și dezvoltarea rurală, protecția mediului, creșterea ocupării prin reconversia profesională, creșterea accesului la servicii sociale și îmbunătățirea acestora.

Previziunile realizate de către diverse organizații internaționale (Comisia Europeană, FMI, OECD) arată menținerea unui ritm accelerat de creștere economică a României în următorii ani și reducerea decalajelor de dezvoltare față de media Uniunii Europene. **Aceste evoluții pozitive trebuie însă dublate de eforturi îndreptate spre reducerea dezechilibrelor actuale de dezvoltare între regiuni și județe, între localitățile mari și cele mici, între mediul urban și cel rural, inclusiv la nivelul Regiunii Centru**, prin politici publice pe termen mediu, pornind de la obiectivele cuprinse în Strategia de Dezvoltare Teritorială a României și în documentele regionale de planificare.

DIRECTOR GENERAL
SIMION CREȚU

